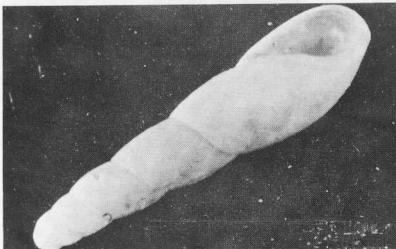

Σημάδια που άφησαν ρίζες φυτών πάνω στο κόκαλο.

Το μαλάκιο που «καθαρίζει» τους σκελετούς.

Η Παλαιοπαθολογία

Η Παλαιοπαθολογία είναι η επιστήμη που ασχολείται με τις ασθένειες των προϊστορικών ανθρώπων μέσα από τα σημάδια που αυτές άφησαν επάνω στα οστά. Η μελέτη αυτή φέρνει στο φως πληροφορίες σχετικά με τη συμπεριφορά των προϊστορικών κοινωνιών και τις γνώσεις που είχαν της χειρουργικής. Από τα ευρήματα λοιπόν συνάγουν οι ειδικοί τα εξής:

1. Ο προϊστορικός άνθρωπος ασκούσε μόνος του ένα είδος κινησιοθεραπείας: Κάθε κλειδωμένη που προσβάλλεται από μόλυνση, αρθρικά ή που δέχεται ένα δυνατό κτύπημα τείνει να ακινητοποιηθεί. Ο προϊστορικός άνθρωπος αντιδρούσε κατά της αγκύλωσης αυτής κάνοντας ορισμένες κινήσεις. Αυτό φαίνεται από σημάδια που έμειναν επάνω σε σκελετούς. Το μέρος των οστών που βρίσκεται επά-

νω στην «άρρωστη» κλειδωσή εμφανίζεται απόλυτα λειασμένο. Η λείανση αυτή συνοδεύεται από επιφανειακή πυκνωση του οστού πάνω από τον χόνδρο. Το τελευταίο αυτό γνώρισμα συνοδεύει πάντοτε την άρρωση.

2. Ήταν γνωστή η κρανιακή χειρουργική (έχουν γραφτεί πολλά πάνω στο θέμα αυτό), γεγονός που αποδεικνύει γνώση ανατομίας, αφού το ποσοστό επιτυχίας τέτοιων επεμβάσεων ήταν μεγάλο: Οι χειρουργημένοι επιζούσαν για πολλά χρόνια μετά την επέμβαση τους.

3. Η ιατρική φροντίδα προς τους αρρώστους αποδεικνύει πως οι προϊστορικές κοινωνίες δεν ήταν τόσο άγριες και σκληρές όσο τις φανταζόμαστε, μιας και ακόμα και ανήμποροι είχαν τη θέση τους σ' αυτές. Ένα παράδειγμα, ανάμεσα σε διάφορα

που υπάρχουν, μας δείχνει πως στην Κολομνάτα της Αλγερίας ένας γυναικείος σκελετός που έχει εμφανή σημάδια από χτυπήματα –η γυναίκα ή είχε πέσει από ψηλά ή χτύπησε από κάποια κατολιόθηση βράχων–, με σπασμένη λεκάνη, το μηριαίο οστόν μετατοπισμένο και το ιερόν οστόν συνθλιμένο, επέζησε τουλάχιστον τρεις μήνες, αφού ο σκελετός βρέθηκε με τα οστά συγκολλημένα. Ένα άτομο που ήταν στην κατάσταση αυτή σίγουρα δεν ήταν σε θέση να αυτοεμπρησθεί: έπασχε από παραλυσία των κάτω άκρων και από διαταραχές του ουροποιητικού συστήματος κ.ά. Σε συνθήκες εγκατάλειψης, η άρρωση θα είχε πεθάνει αμέσως. Το γεγονός ότι επέζησε και ότι τα οστά της συγκολλήθηκαν αποδεικνύει πως κάποιοι ή κάποιοι της παρέιχαν την απαραίτητη καθημερινή φροντίδα που χρειαζόταν. Η παλαιοπαθολογία λοιπόν συνεισφέρει στην αρχαιολογική έρευνα με ανεκτίμητες πληροφορίες, γιατί μπορεί, ως ένα σημείο, να εξηγήσει τα αίτια του θανάτου προϊστορικών ανθρώπων και να οδηγήσει σε σοβαρά συμπεράσματα: επιδημίες, σφαγές ομαδικές, θάνατοι μεμονωμένοι συχνά επιτρέπουν την κατανόηση της στάσης μιας κοινωνίας απέναντι στους νεκρούς πολεμιστές και στους κοινούς νεκρούς.

Πάντοτε στο πλαίσιο της προϊστορικής μελέτης, ένας κλάδος που ασχολείται με τη διατήρηση (ή την καταστροφή) των οστών είναι η «ταφονομία». Τον όρο αυτόν χρησιμοποίησε για πρώτη φορά το 1940 ο Ρώσος παλαιοντολόγος Εφρέμοφ και τον κατασκεύασε από τις λέξεις τάφος και νομος.

Η ταφονομία λοιπόν εξετάζει τους μικροοργανισμούς που καταστρέφουν ή σημαδεύουν τα οστά και τις αλλοιώσεις που επιφέρουν: Οι ρίζες των φυτών που παράγουν κάποιο οξύ αφήνουν τα αποτυπώματά τους πάνω στο κόκαλο που αγγίζουν (φωτ.), αφού βεβαίαι η σάρκα έχει εξαφανιστεί εξαιτίας διαφόρων άλλων οργανισμών. Τότε εμφανίζονται η μούχλα, οι μυκητές και κάτι μαλάκια που βρίσκουμε συχνά στα νεκροταφεία (φωτ.).